

Іванюк Г. Підготовка педагогів дошкільної освіти: особистісно зорієнтований вимір...	88
Коваленко О. Інновації в дошкільній освіті: їх використання та критерії оцінювання.....	93
Ковшар О. Проблема відповідального ставлення майбутніх педагогів до навчання як умова їх професійного становлення.....	99
Кот Н. Про мету, завдання та врахування вікових особливостей в екологічному вихованні дошкільників.....	104
Кошелівська О. Науково-дослідна робота студентів педагогічного коледжу: організаційно-методичний аспект.....	109
Левінець Н. Особливості організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах модульно-кредитної системи навчання.....	116
Лосева Н. Гуманізація педагогічної діяльності – шлях до самореалізації суб'єктів навчального процесу.....	120
Машовець М. Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку в сучасних умовах розвитку суспільства.....	125
Нечай С. Нові орієнтири використання музики як засобу педагогічного впливу у професійній діяльності вихователя дошкільного закладу.....	130
Рогальська І. Дитина у сучасному соціальному довіллі.....	138
Сазонова А. Особливості організації природничо-математичної освіти дошкільників.....	142
Старжинская Н. О формировании национально-языковой культуры дошкольников.....	150
Суарес Л. Дисципліна в семейном воспитании.....	155
Сухорукова Г. Розвиток композиційних здібностей в образотворчій діяльності дітей дошкільного віку засобами наочного моделювання.....	161

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Марина Машовець
Київ

В статті піднімаються питання особливостей національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку в міжнаціональних родинах, кількість яких зростає в умовах глобалізації та інтеграції соціальних процесів. Тенденція збільшення таких родин як в Україні, так і за межами приводять до того, що діти виховуються за межею громадянства. Тому на батьків покладається висока відповідальність за формування майбутнього громадянина.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, родинне виховання, батьківська мудрість, початки громадянства, міжнаціональні шлюби.

Відмова від національних
традицій – рівнозначна відмові
від своєї національності.

Г. Ващенко

Глобалізаційні процеси, що характеризують життя сучасного цивілізованого світу, актуалізують проблеми національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку, як в нашій державі, так і за її межами.

За даними статистики в Україні поширюються міжнаціональні шлюби, в яких діти виховуються, як мінімум у двох виховних системах різних (або споріднених) культур.

Дитина розвивається у процесі пізнання – себе, світу, тих людей, що знаходяться в її близькому чи далекому просторі.

Найпершими вихователями дитини є її батьки, які в ідеалі мають прагнути до щасливого й здорового родинного життя, спільності інтересів з власними дітьми.

Як стверджують сучасні науковці, виховувати – означає бути відповідальним за життя та долю дитини і творити в сім'ї щасливу особистість. Особливо актуалізуються ці завдання в міжнаціональних сім'ях, що проживають за межами України. Адже відомо, що національність включає територію, історію, мову, культуру, традиції, побут, звичаї, тому народжена в такій родині дитина стає, по суті, громадянином двічі.

Свого часу К.Д. Ушинський зазначав «У кожного народу своя особлива національна система виховання... Як не можна жити за взірцем іншого народу...точно так само не можна виховувати за чужою педагогічною системою...» [6].

Так історично склалося, що вихованням дитини в сім'ї опікується жінка. Родина така, яка в ній жінка: благополучна, усміхнена, добра, милосердна. Сучасні економічні та соціальні умови в країнах східної та західної Європи мало дають надії, що жінка-мати зможе цілковито присвятити себе сім'ї. На противагу, східна культура обмежує жінку-матір в громадській активності та орієнтує на сімейно-виховні функції. Ставлення до жінки з боку чоловіка – найтонша міра вияву до неї любові й поваги: вміння любити матір своїх дітей, вміння берегти її здоров'я, красу, честь.

Тому на жінку в міжнаціональній сім'ї покладається задача ввести дитину в культуру материнську і батьківську: капілярним способом – давати дитині інформацію, про ті держави, з яких вони з батьком походять. Мудрі батьки, понад усе – мати, мають шанувати культуру свого народу, традиції, педагогічну мудрість і культуру сімейного спілкування.

Василь Сухомлинський, педагогічні настанови якого перекладено на багато мов світу, наголошував, що «без батьківської мудрості немає виховної сили сім'ї. Батьківська мудрість стає духовним надбанням дітей, сімейні стосунки, побудовані на громадянському обов'язку, відповідальності, мудрій любові й вимогливій мудрості батька та матері, самі стають величезною виховною силою. Але ця сила йде від батьків, у них – її коріння та джерело» [4].

Процес спілкування з власною дитиною – складне мистецтво. А тим більше для міжнаціональних родин, в яких дитина знаходиться в білінгвістичному середовищі: мама говорить українською мовою, тато – (як варіант) арабською.

І власне питання виховання дитини громадянином певної держави є предметом обговорення й домовленості дорослих людей, батьків. Саме вони створюють для дитини той унікальний культурно-духовний простір, в якому об'єднуються два народи.

Дитина в такій родині має можливість залучитися до високого народного мистецтва, звичаїв, традицій.

Найперше, що зближує членів родини (міжнаціональної в тому числі) – це любов і взаєморозуміння. Батьки, як вихователі, мають володіти вміннями передбачити і прогнозувати події сімейного життя та поведінки дитини.

Батьки культивують такі риси батьківської поведінки як спостережливість, уважність, довіра, вигадливість, осмисленість, емпатія, повага, витримка, кмітливість, емоційна врівноваженість. Формування таких рис досягається самовихованням, що є постійним процесом. Бажано, щоб батьки мали можливість підвищувати рівень педагогічної культури, читаючи відповідну літературу, спілкуючись між собою в Інтернеті на педагогічних сайтах, ведучі педагогічні щоденники.

Якщо батьки пам'ятатимуть, що це захопливе заняття пізнання власної дитини та відкриття себе їй приносить обопільне задоволення, проблем не буде.

Дитина, виховуючись в родині, відчуває захищеність, добро, любов, тепло. Там вона дізнається про своє «родове дерево», про своїх предків, чує історії їхнього життя, риси характеру, захоплення, заслуги перед родинною та Батьківщиною. Так, поняття «громадянин» наповнюється конкретним змістом.

На самому видному місці мають бути портрети бабусь і дідусів. З доступом Інтернету дитина може спілкуватися з далекими рідними людьми кожного дня. Автору відомі такі країни – арабські та україно – індійські родини, в яких діти дошкільного віку (дівчинка Каміла – 1 р., хлопчики Омер – 2 р. 7 міс. та Адетья – 6 р.) кожного вечора спілкуються з українськими бабусями і дідусями в системі он-лайн, чують українську мову, колискові пісню, пестливі слова тощо. Діти з батьками бувають в Україні по 1-2 місяці, бабусі й дідусі також мають можливість перебувати в родині своїх онуків. Не переривається живий зв'язок поколінь, відбувається зближення культур, всі розуміють один одного, з великою повагою і любов'ю ставляться один до одного. Діти зростають в атмосфері взаємодопомоги й взаєморозуміння.

Стверджується педагогічний висновок, зроблений ще Мішеlem Монтенем: «Тому, хто не осягнув науки добра, будь – яка інша наука завдає лише шкоди» [1].

Любов сім'ї супроводжує дитину протягом життя, допомагає певніше вступати в життя.

Сім'я для дитини виступає своєрідним неусвідомленим відчуттям Батьківщини. Батьківський дім, родинне оточення, навколишня природа – це яскраві враження, що залишають в душі дитини помітний слід і формують любов до Батьківщини. В.О. Сухомлинський у книзі «Як виховати справжню людину» писав: «Любов до Вітчизни і любов до людей – це два швидких потоки, які, зливаючись, утворюють могутню річку патріотизму» [5].

Родина (як однонаціональна, так і міжнаціональна) має розвивати й культивувати такі риси й якості особистості, як:

- повага й шанобливе ставлення до батьків, сім'ї, родини, готовність до взаємодопомоги;
- шанування культу предків, традицій і звичаїв народу;
- розуміння і відчуття духовної єдності поколінь, повага до жінки-матері, культури та історії рідного народу;
- всебічний і гармонійний розвиток особистості, готовність до розумової та фізичної праці;
- шанобливе ставлення до культури, звичаїв, традицій народів світу, перш за все батьківської культури;
- дотримання засад людської та народної моралі: гідність, честь, правдивість, доброта, працьовитість, справедливість, гуманність, милосердя, бережливість;
- повноцінний фізичний розвиток, збереження і плекання здоров'я;
- здатність до формування культури інтелектуальної діяльності, розуміння ролі й значення наукових знань у формування світоглядних почуттів;
- екологічна культура особистості, гармонізація її взаємин з природою, відчуття відповідальності за природу як цінність, основу життя на землі;
- уміння міжособистісного спілкування, гуманізм, приязність, чемність, порядність, товариськість у взаєминах з іншими та в особистій поведінці.

У Концепції «Сім'я і родинне виховання» [2] зазначено, що основними завданнями родинно – сімейного виховання в умовах сьогодення є:

- виховання фізично і морально здорової дитини, забезпечення необхідних екосоціальних умов для повної реалізації можливостей розвитку дитини (генотипу);
- створення атмосфери емоційної захищеності, тепла, любові, умов для розвитку почуттів і сприймання дитини, її самореалізації;
- засвоєння моральних цінностей, ідеалів, культурних традицій, етнічних норм взаємин між близькими людьми та в суспільному оточенні, виховання культури поведінки, правдивості, справедливості, гідності, честі, людяності, здатності виявляти турботу про молодших, милосердя до слабих і людей похилого віку;
- залучення дітей до чарівного світу знань, вивчення народних казок, пісень, прислів'їв, приказок, лічилок тощо; виховання поваги до школи та вчителя, прагнення до освіти й творчого самовдосконалення;
- включення дитини до спільної з дорослими діяльності, розвиток творчої працьовитої особистості, спрямування її зусиль на турботу про навколишнє середовище; виховання дітей цивілізованими господарями та підготовка їх до життя в умовах ринкових відносин;
- формування естетичних смаків і почуттів, уміння розрізняти красиве і потворне в мистецтві та житті, поважати прекрасне у вчинках людей; забезпечення умов для творчої практичної діяльності;
- забезпечення духовної єдності поколінь, збереження родинних традицій, сімейних реліквій, вивчення родоводу; прилучення дітей до народних традицій, звичаїв, обрядів, виховання в них національної свідомості й самосвідомості [7].

Так, наголосимо, що в міжнаціональній родині реалізація цих завдань вимагає злагодженості у поглядах дорослих. Дитина в результаті такого виховного впливу збагачується, підвищується, стає гармонійною, цілісною особистістю.

Важливо, щоб батьки не забували педагогічних порад видатного педагога Василя Олександровича Сухомлинського: «Дитячі роки – той вік, який ми вважаємо віком безтурботної радості, гри, казки, - це джерела життєвого ідеалу. Саме в цей час закладаються корені громадянськості. Від того, що відкрилося дитині в навколишньому світі в роки дитинства, що обурило й примусило плакати – не від особистої образи, а від переживання за долі інших людей, - від цього залежить, яким громадянином буде наш вихованець».

Наводимо календар знаменитих і пам'ятних дат українського народу [3].

День проголошення державності України	22 січня
Шевченківські пам'ятні дні	9 і 10 березня
День Чорнобильської трагедії	26 квітня
День пам'яті загиблих у роки Другої світової війни	9 травня
День матері	друга неділя травня
Міжнародний день сім'ї	15 травня
День незалежності України	24 серпня
День Збройних Сил України	6 грудня

Проведемо фрагмент сценарію розваги для дітей старшого дошкільного віку «Рід. Родина. Україна».

Ціль: закріпити знання дітей про їхніх батьків, формування почуття любові та шанобливе ставлення до них, формувати почуття приналежності до своєї родини до Батьківщини. Виховувати повагу до народних традицій, звичаїв.

Вихователь:

Хід:

Рід, родина, сім'я
Серед них – маленька я.
Мов перлинка-намистинка,
Я дівчатко-українка.
Родовід – моя родина
Я же її мама краплина
Люблю всю родину я.
Разом ми одна сім'я!
Бо козацького я роду,
Рідну землю люблю зроду.
Маму, тата поважаю,
Їм здоров'ячка бажаю!
І бабусю й дідуся –
Всіх люблю й ціную я.

Діти-читці:

Як добре дітям й затишно в родині!
Тут так цікаво й весело всім нам.
Тому вклоняться доземно ми повинні
За диво й за життя – своїм Батькам.

Батьки для нас – це найдорожчі люди.
Вони піклуються і думають про нас.
І хай в нас тато й мама буде,
Й ніколи світлий не проходить час.

І хай здоров'я буде у родині,
Щоб радість й сміх веселий наш дзвенів
Родині ми складаєм славу нині
І скажемо багато добрих слів.

Бо все найкраще в дітях від родини!
Привітність, щирість, щедрість, доброта,
Усі традиції народні і святині
Та мудрість й віра, чиста і свята.

Ці невеличкі, теплі вірші можна вчити з дітьми.

Дитина, зростаючи в атмосфері тепла і розуміння, зробить сама усвідомлений вибір, громадянином якої держави бути. Висловимо сподівання, що вибір буде зроблено на користь України.

Література:

1. Монтень М. Опыты. – Гл. 25. О педантизме. – М., 1991. – С. 110.
2. Постовий В., Щербань П., Алексеєнко Т., Докухіна О., Стрельнікова Н. Сім'я родинне виховання. Концепція // Рідна школа. – 1996. – № 11-12. – С. 15-20.
3. Скорочений варіант «Українського календаря пам'ятних дат» проф. В.Т. Горбачука. – Донецьк, 1997.
4. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. – К., 1979. – С. 21.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. – Т. 2. – С. 178.
6. Ушинский К.Д. Изб. произведения. – М., 1968. – С. 272-281.
7. Щербань П. Національне виховання в сім'ї. – К.: Культурол. ПП «Борівітер», 2000. – 260 с.

В статье сделана попытка обозначить особенности национально-патриотического воспитания детей дошкольного возраста в межэтнических семьях, т.к. их количество в современном глобализированном мире увеличивается. Это способствует актуализации проблемы воспитания гражданина Украины и роли родителей (особенно матери) в этом процессе.

Ключевые слова: межэтнические браки, национально-патриотическое воспитание, семейное воспитание, родительская мудрость, начатки гражданственности.

In article features of national-patriotic education of children of preschool age in interethnic families are designated. It promotes actualization of a problem of education of the citizen of Ukraine and a role of parents (especially to mother) in this process.

Key words: interethnic marriages, national-patriotic education, family education, parental wisdom.